

ค้างคาว เท่าที่สำรวจพบ

สมชัย อัมलग วท.บ. (เทคนิคการแพทย์)*

ค้างคาวเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ชนิดเดียวที่วิวัฒนาการจนสามารถบินได้อย่างแท้จริงไม่ใช่เป็นการร่อนเหมือนสัตว์อื่นบางชนิดที่เรียกว่า บ้างหรือกระรอกบิน ซึ่งความจริงไม่ใช่บิน แต่เป็นการร่อน ใช้แผ่นหนังที่ติดระหว่างขาหน้าและขาหลังแผ่ออก โดยกางขาหน้าและหลังออก แล้วพุ่งตัวจากที่สูงไปหาที่ต่ำกว่า และไม่สามารถกระพือปีกเหมือนนก แต่ค้างคาวมีอวัยวะที่ใช้บินได้เหมือนนก เพราะมีลักษณะเหมือนปีกนกถ้าเราดูเวลาบินแต่เพียงเฉิน ๆ ในตอนใกล้ค่ำจะเหมือนกับนกที่หากินกลางคืนมาก แต่อวัยวะที่เรียกว่าปีก ของค้าง คาวนั้นเป็นแผ่นหนังบาง ๆ และไม่มีขนยึดระหว่างขาหลังกับขาหน้าที่ขาหน้ามีฝ่ามือของมันเปลี่ยนแปลงสำหรับการบินอย่างเห็นได้ชัด เพื่อที่จะรับรองแผ่นหนังที่ยึดระหว่างนิ้วเพิ่มประสิทธิภาพในการบินให้เหมือนนก คือนิ้วที่ ๒,๓,๔ และ ๕ จะยาวออกไปมาก แต่ลักษณะส่วนต่างๆ ของกระดูก ฝ่ามือ ยังคงมี

เหมือน ฝ่ามือของสัตว์ เลี้ยง ลูกด้วยนมทั้งหลาย แผ่นหนังที่ยึดระหว่างขาหน้าและขาหลังนั้นก็ยึดติดตลอดข้างลำตัวด้วย ด้วยวิวัฒนาการนี้ค้างคาวจึงบินด้วยการกระพือปีกได้เช่นเดียวกับนก

ค้างคาวจัดอยู่ใน Order Chiroptera และยังแบ่งออกเป็น 2 Suborders อีกคือ

(๑) Suborder Megachiroptera เป็นค้างคาวชนิดใหญ่ และเป็นพวกที่กินผลไม้เท่าที่ศึกษาพบขณะนี้ มี 2 Subfamily พบ 6 species คือ

๑.๑ Subfamily Pteropodinae พบ 4 species

1. Rousittus amplexicaudatus
2. Cynopterus sphinx
3. Cynopterus brachyotis
4. Megaerops eandatus.

๒.๑ Subfamily Macroglossinae พบ 2 species

* คณะอาจารย์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล

1. *Eonycteris spelaea*
2. *Macroglossus minimus*

(๑) Suborder Microchiroptera เป็นค้างคาวที่มีขนาดเล็กกว่าพวกแรกเป็นส่วนใหญ่ และยังกินอาหารผิดกันด้วย เป็นพวกกินเนื้อและกินแมลง แต่ส่วนมากมักจะกินแมลงเป็นอาหาร เพื่อศึกษาพบชนิดใหม่ 6 Families ทั้ง 16 Species เรียงตามลำดับดังนี้

๒.๑ Family Vespertilionidae พบ 5 species คือ

1. *Myotis adversus*
2. *Pipistrellus imbricatus*
3. *Tylonycteris packyus*
4. *Tylonycteris robustula*
5. *Scotophilus heathii*

๒.๒ Family Molossidae พบ 1 species คือ

1. *Tadarida plicatus*

๒.๓ Family Megadermidae พบ 1 species

1. *Megaderma spasma*

๒.๔ Family Nycteridae พบ 1 species

1. *Nycteris javanica*

๒.๕ Family Rhinolophidae พบ 7 species

1. *Rhinolophus lepidus*
2. *Rhinolophus philippinensis*

3. *Rhinolophus acuminatus*
4. *Rhinolophus luctus*
5. *Hipposideros bicolor*
6. *Hipposideros larvatus*
7. *Hipposideros diadema*

๒.๖ Family Coclopsinae พบ 1 species

1. *Coelops robinsoni*

ลักษณะสำคัญที่แตกต่าง และเห็นได้ง่ายระหว่าง Suborder Megachiroptera (ค้างคาวกินผลไม้) และ Suborder Microchiroptera (ค้างคาวกินแมลงหรือกินเนื้อ) คือ ฟันเคี้ยวของค้างคาวกินผลไม้เป็นซี่ๆ อยู่ชิดกันหรือห่างพอประมาณ ไม่ติดกันเป็นแถวต่อเนื่องกันมองเห็นง่ายด้วยตาเปล่า และครอบฟันก็ไม่เป็นกรวยแหลมคมขึ้นมา นิ้วที่ ๒ มีกระดูก ๓ ชิ้นและปกติที่นิ้วมีเล็บแหลมยอกไว้ Genus *Eonycteris* เท่านั้นที่ไม่มี นอกจากนั้นจะเห็นว่า ค้างคาวกินผลไม้มีลูกตาโตเห็นชัดอย่าง ขนาดเล็กก็เท่ากับตาหนูหริ่ง และไม่มีแผ่นหนังเนื้อจมูกที่เรียกว่า Nose-leaf

ส่วนลักษณะสำคัญของค้างคาวกินแมลงหรือกินเนื้อจะเห็นว่า ฟันเคี้ยวเป็นรูปซี่แซ็กและครอบฟันสูงติดต่อกันไปแยกด้วยตาเปล่าไม่ค่อยแน่นอน ต้องใช้เลนส์ขยายช่วย นิ้วที่ ๒ มีกระดูกเพียงชิ้นเดียว (ยกเว้น Genus *Rhinopoma* เท่านั้นที่มีกระดูก ๒ ชิ้น) และไม่มีเล็บ ตามี

ขนาดเล็กมาก บางชนิดเกือบสังเกตไม่เห็นนอกจากจมูกของค้างคาว พวกนี้ยังมีจมูกพิเศษกว่าค้างคาวกินผลไม้ คือจมูกมีแผ่นหนังที่เรียกว่า Nose-leaf ประดับซึ่งจะมีลักษณะเฉพาะในแต่ละชนิดด้วย

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของค้างคาวแต่ละชนิด ที่ได้ศึกษา ตามที่ ได้กล่าว ไว้อย่างคร่าวๆ มาแล้ว

ค้างคาวกินผลไม้ Fruit Bats

Rousettus amplexicaudatus: เป็นค้างคาวกินผลไม้ขนาดกลางยังไม่ใหญ่ทีเดียว ความยาวของหัวและตัวประมาณ ๑๓๐ มิลลิเมตร หางยาว ๑๒ มิลลิเมตร กระดูก Forearm ยาว

๔๕ มิลลิเมตร หูยาว ๑๔ มิลลิเมตร นิ้วที่ ๒ (Index finger) มีเล็บแผ่นหนังที่เป็นปีกจะเชื่อมระหว่าง หลังเท้าหลังกับแขน เป็นปีกแต่ละข้าง แผ่นหนังระหว่างขาหลังกับขาหลังด้วยกัน ซึ่งเรียกว่า Interfemoral membrane ไม่เป็นแผ่นเดียวติดต่อกัน แต่ยืกระหว่างโคนหางกับโคนขาหลังของแต่ละข้าง ดังนั้นหางจึงไม่ได้อยู่ใน membrane ขนก่อนข้างสั้นและบางหลังสีน้ำตาลปนเทา ท้องสีจางกว่าหลัง

หัวกะโหลกยาวประมาณ ๓๔.๕ มิลลิเมตร กล้องสมองหนา ๑๒ มิลลิเมตร

สูตรของฟันมีดังนี้ : ซากกรไกรทั้งบนและล่างมีฟันรวมทั้งหมด ๓๔ ซึ่งเป็นรูปดังนี้

ซากกรไกรบนด้านขวา

- m₂ m₁ pm₃ pm₂ pm₁ c i₂ i₁

m₃ m₂ m₁ pm₃ pm₂ pm₁ c i₂ i₁

ซากกรไกรล่างด้านขวา

หรืออาจจะเขียนใหม่เป็น i₄/4. c 1-1/1-1, pm 3-3/3-3, m 2-2/3-3

หมายเหตุ i หมายถึง Incisors คือฟันตัด

c ,, Canine คือเขี้ยว

pm ,, Premolar ฟันเขี้ยวไม่แท้

m ,, Molar ฟันเขี้ยวแท้

ซากกรไกรบนด้านซ้าย

i₁ i₂ c pm₁ pm₂ pm₃ m₁ m₂ -

i₁ i₂ c pm₁ pm₂ pm₃ m₁ m₂ m₃

ซากกรไกรล่างด้านซ้าย

Cynopterus sphinx (ค้างคาวงูมก้าน หรือค้างคาวหนัสุนัข) เพราะว่าหน้าของมัน ลักษณะคล้ายสุนัขมาก ค้างคาวใน Genus *Cynopterus* นี้มีลักษณะผิดกับค้างคาวกินผลไม้ด้วยกันคือ หูมีขอบขาวซึ่งสีขาวนี้เป็นสีที่เกิดจากสีของหนังของมันขาวเอง หากใช้เป็นสีขาว

ที่เกิดจากสีของขนก็หาไม่ จมูกสั้นไม่ยาวเหมือนชนิดแรก ที่นิ้วมีเล็บแหลม ความยาวของหัวและตัวประมาณ ๕๖ มิลลิเมตร หางยาว ๙ มิลลิเมตร Forearm ยาว ๗๐ มิลลิเมตร หูยาว ๒๐ มิลลิเมตร ขนค่อนข้างยาวและหนากว่าชนิดแรก หลังสีเทา, ท้องจางกว่า หลังปีกยึดระหว่างแขนกับขาหลังที่ขาหลังนี้หนังปีกจะเริ่มจากโคนนิ้วหัวแม่เท้า หนังปีกนั้นเรียกว่า Wing membrane ส่วนหนังระหว่างขาหลังเรียก Interfemoral membrane ไม่เชื่อมโยงกันเช่นเดียวกับ *Rousettus amplexicaudatus*

หัวกะโหลกยาว ๓๐.๕ มิลลิเมตร กล้องสมองหนา ๑๑ มิลลิเมตร

ฟันมีสูตรดังนี้ $1 \frac{4}{4}, c.1-1/1-1,$
 $pm. 3-3/3-3, m. 1-1/2-2$
 รวมฟันทั้งหมด ๓๐ ซี่

Cynopterus brachyotis (ค้างคาวหน้าสั้น) เป็นค้างคาวที่ต่างกับ *Cynopterus sphinx* ที่สีและขนาดเท่านั้น นอกนั้นเหมือนกันหมด คือหลังเป็นสีน้ำตาลปนแดง ท้องสีเข้มกว่าหลัง บริเวณรอบๆ คอสีเข้มมากจนเกือบเป็นสีดำ

ความยาวหัวและตัว ๕๕ มิลลิเมตร หางยาว ๕ มิลลิเมตร Forearm ๗๓ mm. หูยาว ๒๖ มิลลิเมตร ฟันมีจำนวนและการเรียงเหมือน

Cynopterus sphinx

Megaerops ecaudatus : เป็นค้างคาวผลไม้ผลขนาดเล็ก ลักษณะทั่วไปคล้ายพวก *Cynopterus Bats* คือมีเล็บที่ Index finger ฐานของหนังปีกที่ขาหลังเริ่มจากโคนนิ้วหัวแม่เท้า แต่ที่ต่างกันก็คือ ไม่มีหาง และหูไม่มีขอบขาว ขนสั้นแต่หนาพอประมาณ หลังสีน้ำตาลอ่อนปนเทา บริเวณรอบๆ คอสีจะค่อนข้างขาวขึ้น ท้องสีเทาอ่อน

ความยาวหัวและตัว ๗๗ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงข้อมือ (Forearm) ยาว ๕๔ มิลลิเมตร หูยาว ๑๔ มิลลิเมตร

หัวกะโหลกยาว ๒๖ มิลลิเมตร กล้องสมองหนา ๙ มิลลิเมตร

จำนวนฟันของขากรรไกรล่าง และบน รวมกัน ๒๔ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ $i \frac{4}{2}, c. 1-1/1-1, pm. 3-3/3-3, m. 1-1/2-2$

Eonycteris spelaca; เป็นค้างคาวลิ้นยาวชนิดหนึ่ง มองดูเผินๆ คล้าย *Rousettus amplexicaudatus* มากผิดกันที่ไม่มีเล็บที่นิ้ว และมีลิ้นยาวมากถ้าเราลองดึงลิ้นออกมา

ขนสั้นมาก และบางจนมองเห็นหนังชัดเจน หลังสีน้ำตาลปนเทา ท้องสีเดียวกันกับสีหลัง interfemoral membrane ไม่เป็นแผ่นเดียวกัน

เพียงยี่ดะหว่างข้อเท้ากับโคนหาง หางจึงไม่อยู่ใน membrane นี้

ความยาวหัวและตัว ๑๑๐ มม. หางยาว ๑๖ มม. ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงข้อมือยาว ๗๖ มม. หูยาว ๒๐ มม. เป็นค้างคาวขนาดใหญ่

หวักะโหลกยาว ๓๕.๔ มิลลิเมตร กล้องสมองหน้า ๑๓.๔ มิลลิเมตร

จำนวนฟันของขากรรไกรล่าง และบน รวมกัน ๓๔ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 4/4, c. 1-1/1-1, pm. 3-3/3-3, m. 2-2/3-3

Macroglossus minimus; เป็นค้างคาวกินผลไม้ที่มีลิ้นยาวอย่างแท้จริง เมื่อเทียบกับ *Eonycteris spelaca* มีขนาดเล็กพอกับ *Megaerops eandatus* แตกต่างกันที่ *Macroglossus minimus* มีจมูกยาวกว่าและขนเป็นสีน้ำตาลล้วน ขนยาวและหนานุ่มมือ หางสั้นมากจนเกือบวัดไม่ได้ บางตัวอาจไม่มีหางเลย

ความยาวตัวและหัว ๙๔ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงข้อมือ ๕๕ มิลลิเมตร หูยาว ๑๔ มิลลิเมตร หวักะโหลกยาว ๒๙ มิลลิเมตร ลึก ๔.๕ มิลลิเมตร

จำนวนฟันของขากรรไกรบน และล่างรวมกัน ๓๔ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 4/4, c. 1-1/1-1, pm. 3-3/3-3, m. 2-2/3-3

Microchiroptera

Myotis adversus: เป็นค้างคาวกินแมลงขนาดเล็กมีสีน้ำตาลตลอดตัว ตลอดจนถึงหนังปีกที่ใช้บิน ขนยาวหนาตลอดตั้งแต่หน้าจนถึงโคนหาง ห้องมีสีขาวแซมประปราย ไม่มีเล็บที่นิ้ว และนิ้วเป็นกระดูกชิ้นเดียวตลอด หางยาวและอยู่ในแผ่นหนังระหว่างขาหลัง *Calcaneum* ยาวมากหลังปีกที่ขาหลังเริ่มจากโคนนิ้วหัวแม่เท้า หูแดงยาวและมี *tragus* ความยาวตัวและหัว ๕๕ มิลลิเมตร หางยาว ๓๗ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงข้อมือยาว ๓๗ มิลลิเมตร หูยาว ๑๒ มิลลิเมตร

หวักะโหลกยาว ๑๔ มิลลิเมตร กล้องสมองหน้า ๖ มิลลิเมตร

ฟันเป็นรูปซี่กรงซี่กรงมองดูด้วยตาเปล่าไม่สามารถจะบอกได้ว่าเป็นฟันชนิดใด ต้องใช้แว่นขยายส่องดูจึงจะเห็นชัดเจน จำนวนฟันทั้งหมดบนขากรรไกรล่างและบน ๓๔ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2-2/6, c. 1-1/1-1, pm. 3-3/3-3, m. 3-3/3-3

Pipistrellus imbricatus; ลักษณะคล้ายกับ *Myotis adversus* มากทั้งขนาคและสี แต่สีจางกว่าคือมีสีน้ำตาลปนดำ ขนยาว

หน้าตั้งแต่หน้าถึงโคนหาง ทางอยู่ในแผ่นหนัง
ระหว่างขาหลัง หนังปีกที่ขาหลังเริ่มจากโคน
นิ้วหัวแม่เท้า มี tragus

ความยาวตัวและหัว ๗๐ มิลลิเมตร หาง
ยาว ๓๒ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึง
ข้อมือ ๓๔ มิลลิเมตร หูยาว ๙ มิลลิเมตร

หัวกะโหลกยาว ๑๓ มิลลิเมตร กล้องสมอง
หนา ๔.๔ มิลลิเมตร

จำนวนฟันทั้งขากรรไกรบน และล่าง รวม
กัน ๓๔ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2-2/6, c.
1-1/1-1, pm. 2-2/2-2, m. 3-3/3-3

Tylonycteris pachypus (Disk-
footed) มีขนาดเล็กที่สุดขนาดประมาณนิ้ว
ก้อยเท่านั้น ขนสีน้ำตาลปนเหลือง ค้านท้อง
สีเข้มกว่าหลัง ขนสีหนาพอประมาณ หนัง
ปีกที่ขาหลังเริ่มจากโคนนิ้วหัวแม่เท้า ทางอยู่
ในแผ่นหนังระหว่างขาหลัง โคนหูกว้างปลาย
โค้งเข้าหาลำตัว antitragus สั้นและทู่ ที่โคน
นิ้วหัวแม่และสันเท้าหลังมีแผ่นหนัง ซึ่งเป็น
ลักษณะพิเศษของค้างคาวใน Genus *Tylo-*
cyteris โดยเฉพาะ

ความยาวหัวและตัว ๓๒ มิลลิเมตร หางยาว
๒๑ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงข้อ
มือ ๒๗ มิลลิเมตร หูยาว ๖ มิลลิเมตร

หัวกะโหลกยาว ๑๓.๑ มิลลิเมตร กล้อง
สมองหนา ๓ มิลลิเมตร หัวกะโหลกของค้าง
ชนิดนี้แบนมากเมื่อเทียบกับค้างคาวชนิดอื่น

จำนวนฟันบนขากรรไกรบน และล่าง รวม
กัน ๓๒ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2-2/6, c.
1-1/1-1, pm. 1-1/2-2, m. 3-3/3-3

Tylonycteris robustula : (Disk-
footed) ขนาดโตกว่าชนิดที่กล่าวมาแล้วเล็ก
น้อย ลักษณะต่างๆ เหมือนกันหมด ผิดกันที่
ขนาดความยาวต่างๆ ของร่างกาย และสีสรรของ
ขน คือค้างคาวชนิดนี้ขนสีน้ำตาลปนดำบนด้าน
หลัง ท้องสีน้ำตาล

ความยาวตัวและหัว ๕๐ มิลลิเมตร หาง
๓๐ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงข้อ
มือ ๒๐ มิลลิเมตร หูยาว ๙.๔ มิลลิเมตร

หัวกะโหลกยาว ๑๓ มิลลิเมตร กล้องสมอง
หนา ๓.๔ มิลลิเมตร

จำนวนฟันบนขากรรไกรล่าง และบนรวม
กัน ๓๒ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2-2/6, c.
1-1/1-1, pm. 1-1/2-2, m. 3-3/3-3

Seotophillus keathii ; เป็นค้างคาว
กินเนื้อสัตว์เล็กและแมลงใหญ่ๆ ขนาดใหญ่พอ
กับค้างคาวกินผลไม้ใน Genus *Cynopterus*.

ขากรรไกรล่างมีขนาดใหญ่และแข็งแรงมาก ฟันเป็นรูปซี่ก้ากและมีขนาดใหญ่ด้วย สามารถแยกชนิดของฟันได้ด้วยตาเปล่า หลังสันตาลปนเหลือง ท้องจางกว่าหลัง ขนยาวหนาพอประมาณแต่ราบเรียบติดกับผิวหนังไม่หยาบที่ติดกับขาหลังเริ่มจากโคนนิ้วหัวแม่เท้า หางอยู่ในแผ่นหนังระหว่างเท้าหลังซึ่งเป็นแผ่นเดียวกัน กระดูก Calcaneum ซึ่งใช้บังคับแผ่นหนังระหว่างขาหลังยาวมาก

ความยาวของตัวและหัว ๔๙ มม. หางยาว ๕๑ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงมือยาว ๖๐ มิลลิเมตร หูยาว ๑๕ มิลลิเมตร

หวัะโหลกยาว ๒๓.๖ มิลลิเมตร กล้องสมองหนา ๑๐ มิลลิเมตร หวัะโหลกมีสันเป็นแนวกลางกล้องสมอง แล้วแยกเป็น สันรูปตัววีเหนือเบ้าตาแต่ละข้าง

จำนวนฟันบนขากรรไกรบน และล่าง รวมกัน ๓๐ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 1-1/6, c. 1-1/1-1, pm. 1-1/2-2, m. 3-3/3-3

Tadarida plicatus : มีรูปร่างลักษณะผิดกับค้างคาวกินแมลงทุกชนิดอย่างเห็นได้ชัด คือริมฝีปากบนยื่นตลอดจากมุมปากทั้งสอง รอยย่นนี้ขนาดกันตลอด หูค่อนข้างกลมใหญ่ โคนใบหูติดกัน ขนาดของค้างคาวชนิดนี้มีขนาด

เท่ากับค้างคาวกินผลไม้ขนาดเล็ก ขนสั้นแต่หนาเรียบติดกับผิวหนัง หลังสันตาลปนดำ ท้องปนสีขาวเล็กน้อย หางอยู่ในแผ่นหนังระหว่างขาหลังประมาณครึ่งหนึ่ง นอกนั้นยื่นออกไปคล้ายกับหางหนู หางปีกที่ขาหลังเริ่มจากข้อเท้า

ความยาวตัวและหัว ๖๕ มิลลิเมตร หางยาว ๓๕ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงมือยาว ๕๕ มิลลิเมตร หูยาว ๑๗ มิลลิเมตร

หวัะโหลกยาว ๑๙.๕ มิลลิเมตร กล้องสมองหนา ๖.๕ มิลลิเมตร หวัะโหลกมีสันนูนขึ้นมากเล็กน้อย

จำนวนฟันบนขากรรไกรบนและล่าง ๓๐ ซี่ การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2/4, c. 1-1/1-1, pm. 2-2/2-2, m. 3-3/3-3

Megaderma spasma : เป็นค้างคาวกินเนื้อสัตว์เล็กและแมลงใหญ่ ขนาดใหญ่เท่ากับค้างคาวกินผลไม้พวก *Cynopterus sphinx* จมูกมีแผ่นหนังที่เรียกว่า Nose-leaf ลักษณะไม่ซับซ้อนเท่าใด หูเป็นแผ่นหนังบางกว้างใหญ่ตอนโคนใบหูติดกันเป็นแผ่นเดียวกัน หูจึงตั้งชันอยู่บนศีรษะ ใบหูมี Tragus เป็นรูป ๒ แฉก หางปีกที่ขาหลังเริ่มจากหลังฝ่าเท้า นิ้วเท้าทุกนิ้วมีขนยาว มีแผ่นหนังระหว่างขาหลังหางไม่มี ซึ่งแตกต่างกับค้างคาวกินแมลงทุกชนิด

ที่ได้นำมาแล้ว ขนหลังและท้องขาวหนาฟู
ไม่ราบเรียบติดผิวหนัง ขนสีเทา

ความยาวของตัวและหัว ๔๓ มิลลิเมตร
ช่วงแขนระหว่างข้อศอกและมือยาว ๖๕ มิลลิ-
เมตร หูยาว ๓๓ มิลลิเมตร

หัวกะโหลกยาว ๓๑ มิลลิเมตร กล้องสมอง
หนา ๑๑.๕ มิลลิเมตร มีสันสูงกลางหัวกะโหลก
ขากรรไกรใหญ่และมีฟันแข็งแรงเหมือน *Scoto-*
philus heathii

จำนวนฟันบนขากรรไกรบน และล่าง รวม
กัน ๒๔ ซี่ ฟันตัดบนขากรรไกรบนไม่มี

การเรียงของฟันมีดังนี้ i. 0/4, c. 1-1/
1-1, pm. 2-2/2-2, m. 3-3/3-3

Nycteris javanica : ลักษณะมองดู
เผินๆ คล้าย *Megaderma spasma* ในการที่มี
หูใหญ่ตั้งชันอยู่บนศีรษะ สังเกตให้ดีจะเห็นว่า
โคนใบหูไม่ติดกันและ *Tragus* มีขนาดเล็ก
มากเกือบสังเกตไม่เห็น จมูกก็มีลักษณะผิดกับ
Megaderma spasma อย่างมากคือ แผ่นหนัง
จมูกมีร่องลึกลงไปเป็นแอ่ง ซึ่งค้างคาวทุกชนิด
ไม่มีลักษณะนี้ หนังปีกที่เท้าเริ่มจากโคนนิ้ว
หัวแม่เท้า หางยาวกว่าความยาวตัวและหัวและ
อยู่ในแผ่นหนังระหว่างขา ซึ่งเป็นแผ่นเดียวกัน
โดยตลอด ปลายหางแยกออกเป็น ๒ แฉก กระ-
ดูก *Galcanium* ยาวประมาณครึ่งหนึ่งของ

ขาหลัง

ความยาวของตัวและหัว ๖๖.๔ มิลลิเมตร
หางยาว ๖๙.๖ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อ
ศอกถึงมือ ๕๑.๓ มิลลิเมตร หูยาว ๒๗.๔ มิล-
ลิเมตร

หัวกะโหลกยาว ๒๒.๕ มิลลิเมตร กล้อง
สมองหนา ๔ มิลลิเมตร ด้านหน้าของหัวกะ-
โหลกเป็นแอ่งบุ๋มลงไปและมีขอบยกขึ้นรอบๆ

จำนวนฟันบนขากรรไกรบน และล่าง รวม
กันยังไม่ทราบแน่นอนเพราะฟันคุดล่างขาดหายไป
และเนื่องจากมีเพียงตัวอย่างเดียวจึงต้องรอ
ให้ได้หลายๆ ตัวอย่าง จึงจะทราบจำนวนฟันที่
แน่นอน

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 4/? , c. 1-1
/1-1, pm. 1-1/2-2, m. 3-3/3-3

ค้างคาวหน้ารูปเกือกม้า ค้างคาวชนิด
นี้แบ่งออกเป็นพวกใหญ่ๆ ได้ ๒ พวก คือ

๑. Nose-leaf มีปลายแหลมหรือค่อนข้าง
แหลม และ Nose-leaf มีความซับซ้อน
โดยประกอบกันเป็นชั้นๆ แล้วแต่ชนิด *sella*
ยื่นออกมาเห็นชัด ไม่มี leaflets รอบๆ รูป
เกือกม้า ไม่มี *Tragus*, *Antitragus* ยื่นออก
มาเห็นได้ชัด ค้างคาวพวกนี้นิยมเรียกตาม
สามัญเรียกว่า Horseshoe Bats ทางสัตว
วิทยาให้ชื่อค้างคาวพวกนี้ว่า *Rhinolophus*

๒. Nose-leaf ไม่แหลมแต่ที่ sella ไม่ยื่นออกมา บางชนิดมี leaflets รอบรูปเกือบห้า ไม่มี Tragus Antitragus ไม่ยื่นออกมา ใบตัวของค้างคาวพวกนี้ บางชนิดมีถุงไขมันอยู่เหนือ Nose-leaf มองดูคล้ายเป็นตุ่มโรคผิวหนังที่เรียกว่าหูด ค้างคาวพวกนี้ชื่อตามสามัญเรียกว่า Rounded Horseshoe Bats ทางสัตววิทยาให้ชื่อว่า Hipposideros

Rhinolophus lepidus : เป็น ค้างคาวหน้ารูปเกือบสามเหลี่ยมที่เล็กที่สุดในพวก Horseshoe Bats ขนยาวและหนาปกคลุมตั้งแต่หน้าจนถึงโคนหาง หน้สีน้ำตาล ห้องสีน้ำตาลปนขาว หน้ปีกที่ขาหลังเริ่มจากข้อเท้า แผ่นหนังระหว่างขาหลังเป็นแผ่นเดียวกันตลอด หางทั้งหมดอยู่ในแผ่นหนัง

ความยาวของตัวและหัว ๕๕ มิลลิเมตร หางยาว ๒๐ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงข้อมือยาว ๔๔ มิลลิเมตร หูยาว ๑๕ มิลลิเมตร

หัวกระโหลกยาว ๒๐ มิลลิเมตร กล้องสมองหนา ๖.๖ เมตร มีสันกลางหัวกระโหลกโค้ง

จำนวนฟันบนขากรรไกรบน และล่าง รวมกัน ๓๐ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2/4, c. 1-1/1-1, pm. 2-2/2-2, m. 3-3/3-3

Rhinolophus philippinensis : มีขนาด

ใหญ่กว่า *Rhinolophus lepidus* ประมาณ ๑ เท่า หูยาวและใหญ่กว่า รูปเกือบสามเหลี่ยมใหญ่กว่าประมาณ ๑ เท่า ขนยาวและหนากว่ามาก ขนสีน้ำตาลเข้มทั้งด้านหลังและด้านท้อง หน้ปีกที่ขาหลังเริ่มจากข้อเท้า แผ่นหนังระหว่างขาหลังเป็นแผ่นเดียวกันตลอด หางอยู่ในแผ่นหนังนี้โดยตลอด

ความยาวของตัวและหัว ๖๐ มิลลิเมตร หางยาว ๒๔ มิลลิเมตร หูยาว ๒๓ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงข้อมือยาว ๔๕ มิลลิเมตร

หัวกระโหลกยาว ๒๓.๓ มิลลิเมตร กล้องสมองหนา ๗.๕ มิลลิเมตร มีสันขึ้นมา หัวกระโหลกโค้ง

จำนวนฟันบนขากรรไกรบนและล่าง ๓๐ ซี่ การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2/4, c. 1-1/1-1, pm. 2-2/2-2, m. 3-3/3-3

Rhinolophus affinis : มีขนาดใหญ่กว่า *Rhinolophus philippinensis* แต่มีขนาดเล็กกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับขนสั้นกว่า แต่หนากว่า หลังสีน้ำตาลห้อยสีจางกว่า หน้ปีกที่ขาหลังเริ่มจากข้อเท้า แผ่นหนังระหว่างขาหลังเป็นแผ่นเดียวกันตลอด และหางอยู่ในแผ่นหนังนี้โดยตลอด

ความยาวของตัวและหัว ๖๕ มิลลิเมตร หางยาว ๒๒ มิลลิเมตร หูยาว ๑๙ มิลลิเมตร ช่วง

แขนระหว่างข้อศอกถึงข้อมือยาว ๕๒ มิลลิเมตร

หัวกระโหลกยาว ๒๒.๕ มิลลิเมตร กล้อง
สมองหนา ๔.๓ มิลลิเมตร หัวกระโหลกโค้ง
และมีสันตรงกลาง

จำนวนฟันบนขากรรไกรบนและล่าง ๓๐ ซี่
การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2/4, c. 1-1
/1-1, pm. 2-2/2-2, m. 3-3/3-3

Rhinolophus acuminatus : มี
ลักษณะแปลกจากพวก Horseshoe Bats ด้วย
กัน คือ Sella ไม่ยื่นออกเหมือนกับพวกอื่นที่
กล่าวมาแล้ว และสีของใบหูกับ Nose-leaf
ก็แปลกจากพวก Horseshoe Bats ด้วยกันอีก
คือ มีสีค่อนข้างเหลือง ขนยาวมากและฟูตลอด
ตัว หูมีขนาดใหญ่ antitragus ใหญ่ และยื่น
ออกมามาก หน้ปีกสีน้ำตาลปนเหลือง ขนสี
น้ำตาลอ่อนปนขาว ท้องจางกว่า หน้ปีกที่ขา
หลังเริ่มจากโคนนิ้วหัวแม่เท้า แผ่นหนังระ-
หว่างขาหลังเป็นแผ่นเดียวกันตลอด หางอยู่ใน
แผ่นหนังนี้โดยตลอด

ความยาวของตัวและหัว ๖๐ มิลลิเมตร หาง
ยาว ๔๓ มิลลิเมตร หูยาว ๒๗.๕ มิลลิเมตร
ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงข้อมือยาว ๕๕.๗ มิล-
ลิเมตร

หัวกระโหลกยาว ๒๓ มิลลิเมตร กล้องสมอง
หนา ๗ มิลลิเมตร

จำนวนฟันบนขากรรไกรบน และล่าง รวม
๓๐ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2/4, c. 1-1
/1-1, pm. 2-2/2-2, m. 3-3/3-3

Rhinolophus luctus : มีขนาดใหญ่ที่
สุดในพวก Horseshoe Bats หูใหญ่ ริมใบหู
ด้านนอกบริเวณโคนหูจะเว้ามาก ทำให้ anti-
tragus ยื่นออกมายาวมาก Nose-leaf มีลักษณะ
พิเศษผิดกับทุกชนิดที่กล่าวมา คือ Sella
ขยายเป็นแผ่นเห็นรูจุมูกแต่ละข้าง ปลายของ
Nose-leaf ห้อยอยู่ระหว่างกลางหูทั้งสอง หน้
ปีกที่ขาหลังเริ่มจากโคนนิ้วหัวแม่เท้า แผ่นหนัง
ระหว่างขาหลังเป็นแผ่นเดียวกัน หางอยู่ใน
แผ่นหนังนี้โดยตลอด ขนยาวมากและฟูสั-
ดตลอดตัว

ความยาวของตัวและหัว ๙๓ มิลลิเมตร หาง
ยาว ๖๕ มิลลิเมตร หูยาว ๔๒ มิลลิเมตร ช่วง
แขนระหว่างข้อศอกถึงข้อมือยาว ๗๗ มิลลิเมตร
การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2/4, c. 1-1
/1-1, pm. 2-2/2-2 m. 3-3/3-3

Hipposideros bicolor : มีขนาดเล็ก
ที่สุดในพวก Rounded Horseshoe Bats ด้วย
กัน ไม่มี leaflet รอบ anterior nose-leaf.
Posterior nose-leaf, แดง ขนละเอียดยาว
และหนา โคนขาขาวปลายสีเทา ทำให้มอง

เห็นเป็นสีเทาจาง ท้องค่อนข้างขาว antitragus ไม่ยื่นออกมา ยังคงอยู่ในแนวเดียวกับใบหู หน้ปีกที่ขาหลังเริ่มจากข้อเท้า แผ่นหนังระหว่างขาหลังเป็นแผ่นเดียวกัน และมีหางอยู่ในแผ่นหนังนี้โดยตลอด

ความยาวของตัวและหัว ๔๔ มิลลิเมตร หางยาว ๒๔ มิลลิเมตร หูยาว ๑๗.๖ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงข้อมือ ยาว ๔๒.๒ มิลลิเมตร

จำนวนฟันบนขากรรไกรบน และล่าง รวมกัน ๓๐ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2/4, c. 1-1 /1-1, pm. 2-2/2-2, m. 3-3/3-3

Hipposideros larvatus: ขนาดใหญ่กว่า *Hipposideros bicolor* ลักษณะที่เห็นต่างกันก็คือ มี leaflet ๓ แผ่นอยู่แต่ละข้างของ anterior nose-leaf ใบหูกว้างปลายแหลมของหูด้านนอกเว้าเข้าแล้วโค้งออก antitragus ไม่ยื่นออกมา ขนสีน้ำตาลปนแดงปนขาว คือโคนขนสีดอกเลาปลายเป็นสีน้ำตาลแดง ท้องสีน้ำตาล ขนยาวละเอียด หน้ปีกที่ขาหลังเริ่มจากข้อเท้า แผ่นหนังระหว่างขาหลังเป็นแผ่นเดียวกัน และมีหางอยู่ในแผ่นหนังนี้โดยตลอด

ความยาวของตัวและหัว ๖๘ มิลลิเมตร หางยาว ๓๖ มิลลิเมตร หูยาว ๒๑ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงข้อมือ ยาว ๔๔ มิลลิเมตร

หัวกระโหลกยาว ๒๒ มิลลิเมตร กล้องสมองหนา ๗ มิลลิเมตร มีสันกลางกล้องสมอง

จำนวนฟันบนขากรรไกรล่าง และบน รวมกัน ๓๐ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2/4, c. 1-1 /1-1, pm. 2-2/2-2, m. 3-3/3-3

Hipposideros diadema: เป็น

Rounded Horseshoe Bats ขนาดใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยรวบรวมได้ มีจุดสีขาวข้างลำตัวทั้งสองข้าง ๆ ละ ๓ จุด ซึ่งแตกต่างกับค้างคาวหูชนิดที่กล่าวมาแล้ว รอบๆ anterior noseleaf มี leaflet ข้างละ ๓ แผ่น antitragus เห็นชัดแต่ไม่ยื่นออกมามาก ขนสีเดียวกับ *Hipposideros larvatus* หน้ปีกที่ขาหลังเริ่มจากข้อเท้า แผ่นหนังระหว่างขาหลังเป็นแผ่นเดียวกัน และมีหางอยู่ภายในโดยตลอด

ความยาวของตัวและหัว ๑๐๐ มิลลิเมตร หางยาว ๔๐ มิลลิเมตร หูยาว ๓๑ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอกถึงข้อมือ ยาว ๔๕ มิลลิเมตร

หัวกระโหลกยาว ๓๐ มิลลิเมตร กล้องสมองหนา ๔.๔ มิลลิเมตร และมีสันกลางกล้องสมอง

จำนวนฟันบนขากรรไกรบน และล่าง รวมกัน ๓๐ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2/4, c. 1-1 /1-1, pm. 2-2/2-2, m. 3-3/3-3

Coelops robinsoni : เป็นค้างคาวกินแมลงที่มีขนาดเล็กมากอีกชนิดหนึ่ง ลักษณะพิเศษที่เห็นได้ชัดคือ ใบหูเป็นรูปกรวย และยังมี Nose leaf แตกต่างกับพวกที่กล่าวมาแล้วอีกด้วย ขนยาวมากหนาและค่อนข้างหยิกเล็กน้อย ทำให้ดูไม่เรียบ ด้านหลังสีน้ำตาลปนดำ ท้องปนสีขาว หนังกที่ขาหลังเริ่มจากหลังฝ่าเท้า เล็บที่นิ้วหัวแม่มือสั้นมาก หนักระหว่างขาหลังเป็นแผ่นเดียวกัน แต่ไม่แผ่เต็มระหว่างขาทั้งสองและไม่มีหาง

ความยาวของตัวและหัว ๔๒ มิลลิเมตร หูยาว ๑๒.๔ มิลลิเมตร ช่วงแขนระหว่างข้อศอก

ถึงข้อมือยาว ๓๔.๗ มิลลิเมตร

จำนวนฟันบนขากรรไกรบน และล่าง รวมกัน ๓๐ ซี่

การเรียงของฟันเป็นดังนี้ i. 2/4, c. 1-1/1-1, pm. 2-2/2-2, m. 3-3/3-3

References

- Mammals of Eastern Asia, G. H. H. Tate, 1947
- Fauna of British India & Burma : W. T. Blanford, 1888
- Introduction to the Mammals of Sabah : John Harrison, 1964.